

Sava MAIMESCU, doctor în drept, conferențiar universitar
al Catedrei drept constituțional și drept administrativ
a Facultății de Drept a Universității de Stat din Moldova

ATRIBUȚIILE ORGANELOR VAMALE DIN REPUBLICA MOLDOVA LA PREVENIREA ȘI COMBATEREA INFRAȚIUNILOR CU CARACTER INTERNAȚIONAL

Hereby, starting from provisions of legislation of custom organs of the Republic of Moldova, the author performs a general analysis of the custom institutions competence on prevention and combat of infringements with international feature. The author performs as well a review of international infringements that can be combated by the state custom institutions.

La adoptarea Codului vamal al Republicii Moldova, legiuitorul a fixat expres în lege că organul vamal contribuie la combaterea terorismului internațional¹. Concomitent, legiuitorul indică în aceeași normă de drept vamal că organul vamal contribuie în limitele competenței sale la asigurarea securității economice a statului² și, prin urmare, luptă împotriva contrabandei, a încălcării reglementărilor vamale și legislației fiscale, care se referă la trecerea mărfurilor peste frontiera vamală, curmă trecerea ilegală peste frontiera vamală a substanțelor narcotice, a armamentului, obiectelor de artă, obiectelor de valoare istorică și arheologică, obiectelor de proprietate intelectuală, speciilor de animale și plante (derivate și părți ale lor) pe cale de dispariție, a altor mărfuri³.

Specificând multiplele atribuții ale organelor vamale ale Republicii Moldova anume în art.11, alin. (h) Cod vamal al Republicii Moldova, legiuitorul a inclus de fapt și unele infracțiuni cu caracter internațional, însă nu le-a indicat expres în lege denumirea și atribuirea lor anume la infracțiunile cu caracter internațional.

Atât în doctrina dreptului penal, cât și în cea a dreptului vamal nu este stipulată noțiunea de „infracțiune internațională”. Izvoarele de drept, sursele doctrinare, îndeosebi de la începutul mileniului III, ne relatează că deseori acest gen de infracțiuni în unele cazuri se consideră ca infracțiuni internaționale, iar în alte cazuri se consideră ca infracțiuni cu caracter internațional.

După cum constatăm, în norma de drept vamală și cea de drept penală⁴, îndeosebi cea referitoare la terorismul internațional, nu este specificat că această infracțiune este „infracțiune internațională” sau „infracțiune cu caracter internațional”. La fel, nu sunt specificate infracțiunile care sunt incluse în art.14 alin. (h)

Cod vamal al Republicii Moldova, la care categorii de infracțiuni sunt atribuite infracțiunile în cauză, fapt care, considerăm noi, urmează a fi efectuat de către legiuitor la adoptarea următorului Cod vamal al Republicii Moldova. Tocmai nespecificarea acestui gen de infracțiuni de către legiuitor în Codul de legi a condus la confundarea acestor infracțiuni de către funcționarii organelor de drept din Republica Moldova, inclusiv ai celor din organele vamale.

Izvoarele doctrinare din statele limitrofe, cele vecine Republicii Moldova, ne confirmă că noțiunile de „infracțiune internațională” și „infracțiune cu caracter internațional” sunt diferite și, prin urmare, ele ar trebui delimitate⁵. După cum stipulează izvoarele doctrinare, infracțiunile internaționale săvârșite, de regulă, de persoanele fizice - conducători ai statelor sau persoanelor cu înalte funcții de răspundere, care poartă răspundere internațională politică și materială. Infracțiunile cu caracter internațional, care există paralel cu infracțiunile internaționale, sunt acele infracțiuni care atentează la ordinea publică și la securitatea câtorva state și care, de regulă, reprezintă un pericol social sporit pentru societatea publică.

Propriu infracțiunilor cu caracter internațional, în opinia noastră, este faptul că persoanele care comit genul de infracțiuni cu caracter internațional nu au nici o legătură cauzală cu politica vreunui stat și urmăresc niște scopuri personale. În al doilea rând, infracțiunile internaționale sunt comise numai de către persoanele fizice cu înalte funcții de răspundere, figurând la comiterea acestora în calitate de subiect special, pe când infracțiunile cu caracter internațional pot fi comise atât de persoanele fizice, fie în calitate de subiect general sau subiect special, cât și de persoanele juridice⁶.

Părerea noastră ar fi că atât infracțiunea internațională, cât și infracțiunile cu caracter internațional ar fi necesar să fie supuse unui studiu juridic profund, unei clasificări, să fie delimitate și specificat în același timp domeniul lor de atentare.

Referitor la infracțiunile cu caracter internațional, în literatura juridică de specialitate, în statele limitrofe și în cele vecine există diferite opinii privind clasificarea lor.

Astfel, K.A. Bekeșev, savant jurist din Federanția Rusă, clasifică în felul următor infracțiunile cu caracter internațional:

- infracțiuni împotriva stabilității relațiilor internaționale (terorismul internațional, luarea de ostatici, infracțiuni în transportul aerian, propagarea războiului ș.a.);
- infracțiuni ce atentează la domeniul economic, social și cultural al statului (falsificarea monedelor, legalizarea unor venituri ilegale, circulația ilegală a substanțelor narcotice);
- infracțiuni ce atentează la drepturile personale ale omului (sclavia, traficul de carne vie, răspândirea pornografiei, tortura, încălcări grave și sistematice ale drepturilor omului);
- infracțiuni săvârșite pe mare (pirateria, avarierea intenționată a navei

maritime, tamponarea navelor maritime, neacordarea primului ajutor pe mare, poluarea mării cu diferite substanțe toxice); și

- infracțiuni militare cu caracter internațional⁷.

Autorul român S. Scăunaș întreprinde și el o clasificare a infracțiunilor cu caracter internațional, care în principiu nu se deosebește esențial de clasificarea efectuată de savantul rus K.A. Bekeșev. Astfel, conform concepției dlui Scăunaș, infracțiunile cu caracter internațional urmează a fi clasificate în:

- terorismul internațional;
- traficul de stupefiante;
- traficul de ființe umane;
- falsificarea monedelor;
- pirateria marină;
- distrugerea cablurilor submarine;
- difuzarea publicațiilor pornografice⁸.

Din toate izvoarele de drept existente, la calificarea infracțiunilor cu caracter internațional cea mai reușită și adecvată acțiunilor comise la săvârșirea infracțiunilor cu caracter internațional o considerăm clasificarea efectuată de celebrul criminolog de talie mondială, profesorul Gerhard Muller, care mai mult de două decenii conduce subdiviziunea specializată a ONU pentru criminalitatea internațională în plan mondial.

Astfel, conform sugestiilor prezentate de profesorul Gerhard Muller, infracțiunile cu caracter internațional urmează a fi supuse următoarei clasificări:

1. Spălarea banilor, ce urmărește scopul ca toate veniturile ilegale să fie prezentate ca fiind legale. O parte considerabilă de venituri sunt obținute pe căi ilegale, și anume prin luarea de mită, corupție, activitatea pe piața „neagră”, încălcarea legislației fiscale, în special pe baza contrabandei cu armament, furtul diferitor obiecte de valoare, precum și al valorilor culturale în sumă de 300-500 mlrd dolari. Posibil să apară întrebarea: ce fac infractorii cu sumele acestea de bani? În propria țară – nimic, deoarece ei sunt considerați drept „bani murdari”. Dacă însă îi „speli” peste hotare, atunci ei ar putea veni în țară în mod legal, iar cu ajutorul lor se pot procura imobile, fabrici precum și se poate exercita influență politică. Adevărata anvergură a spălării banilor nu este cunoscută, totuși politica internațională a unor state se bazează pe protejarea conturilor bancare prin lege și e îndreptată spre faptul de a fi accesibilă organelor operative.

2. Terorismul. Până nu demult, majoritatea americanilor nu știau practic nimic despre terorismul internațional, deoarece acest fenomen nu le afecta țara. Evenimentele din 2001 au schimbat naivitatea acestora prin conștientizarea faptului că americanii și interesele americane devin obiectivul principal al terorismului internațional. Conducerea diferitor țări considera că odată ce problema respectivă poate fi soluționată pe cale diplomatică prin negocieri și tratative, acest fenomen va diminua. Însă fiecare caz de soluționare, de clarificare producea din partea „brațelor de fier” sentimentul de furie și neînțelegere. Ca rezultat, actele de terorism continuă, dar cu ajutorul diferitor utilaje, tehnici

contemporane, săvârșirea lor devenind mult mai ușoară. Statele ce dețin o poziție mai dură în ceea ce privește teroristii trebuie să fie pregătite pentru orice răspuns din partea acestora.

3. Furtul obiectelor de valoare culturală și al altor valori. Această infracțiune atentează la valorile culturale ale tuturor popoarelor. Diferite morminte erau furate încă din perioada faraonilor egipteni. Dar perfecționarea instrumentelor infracțiunii și cererea înaltă a obiectelor culturale, precum și ușurința de a le transporta au permis hoților și infractorilor internaționali să formeze o schemă ce dă posibilitatea de a lipsi o regiune, sau chiar o țară de o avere culturală de o mare valoare. E stabilit faptul că zilnic sunt furate diferite obiecte culturale de valoare de aproximativ 4,5 mlrd dolari pentru a le vinde pe piața internațională. În prezent sunt căutate peste 45 mii de obiecte de valoare culturală, dar cel mai regretabil e faptul că lunar această cifră crește cu aproximativ 2 mii de obiecte culturale.

4. Furtul proprietății culturale. Noțiunea de „furt al proprietății culturale” include încălcarea dreptului de autor și a dreptului interpreților, precum și folosirea ilegală a legislației cu privire la dreptul de autor și a mărcilor industriale. Tentația de a obține pe cale ilegală unele creații ocrotite de lege și de a le vinde, de a le oferi mai ieftin sau la prețul lor real e destul de mare, în special în țările în curs de dezvoltare. Proporțiile prejudiciilor pot fi greu exprimate în formă bănească. Doar folosirea ilegală a programelor de calculatoare, după cum a stabilit Asociația producătorilor americani de programe de calculatoare, aduce prejudicii în valoare de 7,5 mlrd dolari pe an.

5. Furtul de avioane. Acest fenomen a fost cunoscut încă în anii 1970-1980. Doar în cazuri rare acest furt era săvârșit de persoane singulare, urmărind o răscumpărare. De cele mai dese ori, aceste infracțiuni erau săvârșite cu scopul de a înainta anumite condiții politice, tipice terorștilor, aceștia urmărind să demonstreze puterea, să aducă la cunoștința publicului existența lor, organizația lor și să propage ideologia lor.

6. Pirateria maritimă. Fenomenul acesta de mult uitat a reapărut la mijlocul anilor 1970 și se manifestă prin transportarea ilegală a substanțelor narcotice din America de Sud și cea Centrală în SUA pe diferite nave maritime sau corăbii de pescuit, pe care infractorii le acapareză pe mare sau în port, nimicindu-i pe proprietarii acestora și pe personalul de echipaj. Pirateria e cunoscută și răspândită și în canalele înguste. Mii de emigranți din Africa, Asia de Sud-Est și America Latină nu pierd posibilitatea de a călători pe diferite corăbii și nave maritime, folosindu-se de faptul că navele maritime stau un timp pe loc sau că se deplasează cu o viteză mică. La momentul actual acest tip de infracțiuni a scăzut considerabil.

7. Vânzarea ilegală a armamentului. Conflictele armate în diferite puncte ale lumii nu pot exista fără un sistem internațional de producători și exportatori de armament. Cel mai periculos aspect al acestor infracțiuni a devenit aruncarea în atmosferă a diferitor substanțe radioactive. Deocamdată nici o

tentativă de acest gen nu a avut efectul urmărit de către infractori, deoarece substanțele radioactive nu au ajuns la destinație. Multe țări au luat măsurile corespunzătoare, stabilind astfel un control internațional asupra surselor de substanțe radioactive.

8. Furtul transportului terestru. Includerea acestui tip de infracțiuni în clasificarea făcută de ONU poate produce mirare. În limitele unui stat, acaparea unei mașini se califică drept furt de mașină. Însă economia mondială se modifică, și traseul mare pe care un mijloc de transport trebuie să-l parcurgă a devenit o realitate cotidiană. Din păcate, numărul cazurilor de dispariție a mijlocului de transport, în special cele cu încărcături, crește proporțional cu creșterea circulației mărfurilor.

9. Escrocherie prin asigurare. Industria de asigurare a devenit internațională, din acest motiv escrocheria în orice stat la momentul actual i-a afectat pe toți. Prejudiciul cauzat pe arena internațională nu este cunoscut, dar se știe că cheltuielile Australiei suportate din cauza escrocilor de asigurări ajung zilnic până la 1,7 mlrd dolari australieni, iar în SUA prejudiciul zilnic se echivalează cu 100 mlrd dolari.

10. Infracțiuni în domeniul informaticii. Odată ce organizațiile comerciale și cele de stat au trecut la deservirea computerizată, mafia a făcut tot posibilul ca să pătrundă în acest sistem. Astfel, Internetul a devenit accesibil organizației criminale. Prejudiciile cauzate de infracțiunile din domeniul informaticii zilnic ajung până la 8 mlrd dolari. În momentul de față se simte necesitatea de a găsi noi metode de protecție în domeniul dat.

11. Infracțiuni ecologice. Victime ale acestor tipuri de infracțiuni devin viețuitoarele din toată lumea. În majoritatea cazurilor infractori devin întreprinderile care ignoră normele ecologice și persoanele care completează cu creatorii sistemului de control al întreprinderii. Prejudiciile cauzate de infracțiunile ecologice pot fi dezastruoase nu doar pentru oameni, ci și pentru toate viețuitoarele pământului.

12. Traficul de ființe umane crește considerabil și include transportarea ilegală a emigranților, femeilor, în scopul de a le prostitua, de a le exploata în scop comercial, precum și a copiilor în scopul de a-i adopta ilegal în schimbul unei sume enorme de bani. Acest fenomen e mai mult cunoscut în țările în curs de dezvoltare.

13. Comerțul cu organele și țesuturile umane. Este cunoscut faptul că primul transplant de rinichi a fost făcut în 1954, de plămân în 1963, de inimă în 1967. În prezent, sunt efectuate aproximativ peste 5000 operații de transplantare a rinichilor. Transplantologia a devenit o ramură a medicinei și a generat fenomenul aprovizionării cu organe. În acest scop, în SUA au fost create 69 de agenții specializate, organele statului străduindu-se să stabilească un control asupra activității acestora.

14. Circulația ilegală cu substanțe narcotice. Această infracțiune în plan internațional este apreciată la suma de 300-500 mlrd dolari. Dacă consultăm

legislația internațională, observăm că există un șir de convenții care reglementează circulația substanțelor narcotice. Însă acestea nu au dus la rezultatele scontate din cauza următoarelor motive:

- din lipsa mijloacelor necesare, ONU nu poate realiza supravegherea acestor măsuri și coordonarea programului de luptă împotriva circulației ilegale a substanțelor narcotice și psihotrope, de asemenea, ea nu poate finanța programele naționale și internaționale vizând problema respectivă;

- statele lumii se deosebesc foarte mult după modul de abordare a problemei respective (unele insistă asupra implementării unor restricții, altele se pronunță pentru control și toleranță);

- există state care nu dețin o bază legislativă și tehnică necesară pentru armonizarea tratatelor, convențiilor, acordurilor internaționale.

15. Falimentul fals. Internaționalizarea comerțului a transformat falimentul fals dintr-o infracțiune locală în una internațională. Testele de sondaj arată că mafia, cumpărând o întreprindere, o duce la faliment, cu toate că înregistrează venituri înalte.

16. Implementarea în businessul legal. Profesorul Gerhard Muller spune că în timp ce bea o bere îi apare întrebarea: „Oare a produs-o mafia?” Traficanții de droguri dețin un număr mare de întreprinderi. Businessul criminal crește proporțional cu cel legal.

17. Corupția și cumpărarea activiștilor de partid, a organizațiilor obștești, a persoanelor care se află în funcții electiv⁹. Componenta de infracțiune „corupția”, de regulă, este prevăzută și aplicată pe teritoriul statelor dezvoltate în care predomină democrația. Pe teritoriul statelor care se află în curs de dezvoltare componenta de infracțiune precum „corupția” nu este aplicată pe teritoriul statelor care nu și-au perfecționat legislația în acest domeniu până la momentul actual, cum este, de exemplu, Federația Rusă.

Analizând în detalii norma de drept vamală stabilită în Codul vamal al Republicii Moldova, care apreciază acțiunile de contrabandă, stabilim că „Trecerea peste frontiera vamală de mărfuri, eludându-se controlul vamal sau tăinuindu-le de el, săvârșită în proporții mari sau deosebit de mari, fie în mod repetat, fie de un grup de persoane care s-au organizat pentru activitate de contrabandă, fie de o persoană cu funcție de răspundere care face uz de situația de serviciu, fie prin folosirea frauduloasă de documente vamale și de alte documente, fie însoțită de nedeclarare sau de declararea lor neautentică în documentele vamale sau în alte documente, o astfel de trecere de substanțe narcotice, psihotrope, cu efecte puternice, toxice, otrăvitoare, radioactive și explozive, de deșeuri nocive, de armament, de dispozitive de explodare, de arme de foc și de muniții, cu excepția armelor de vânătoare cu țeavă lisă și a cartușelor la ele, de valori culturale, precum și nereturnarea pe teritoriul vamal a valorilor culturale scoase din țară în cazul în care returnarea lor este obligatorie se consideră contrabandă și se pedepsește în conformitate cu legislația”¹⁰.

Din dispoziția normei de drept nominalizate, stabilim că organul vamal

din Republica Moldova dispune de prerogativa juridică, reieșind din cerințele Codului vamal, că în cadrul efectuării activității vamale, nemijlocit la efectuarea controlului vamal asupra mărfurilor, obiectelor, valorilor¹¹ de a preveni și de a reprima contrabanda, având ca obiect material și substanțele narcotice, substanțele radioactive, substanțele explozive, substanțele otrăvitoare, deșeurile nocive, care pot atenta la situația ecologică și a mediului ambiant, de a preveni contrabanda cu armament, cu dispozitive de explodare, precum și de a preveni transmiterea ilegală cu titlu de proprietate a obiectelor de valoare culturală.

Mai mult ca atât, organul vamal din Republicii Moldova este subiect al activității operative de investigații conform prevederilor Legii organice¹² și ca și în cazurile prevăzute de legea organică, i se permite efectuarea livrărilor supravegheate, având ca obiect material substanțele narcotice și mijloacele psihotrope¹³.

Menționăm la acest capitol că organul vamal, în scopul depistării făptașilor rețelei de contrabandiști, care au ca obiect material armamentul, obiectele de valoare culturală, valuta fictivă, alte obiecte materiale periculoase pentru societatea publică a statului în condițiile prevăzute de lege, este în drept să efectueze livrări supravegheate.

Ținem să accentuăm că Serviciul vamal din Republica Moldova, în condițiile prevăzute de lege¹⁴, este în drept să efectueze livrările supravegheate și asupra acelor filiere de contrabandă în care infractorii acționează în grup organizat, având în calitate de obiect material armamentul, valuta falsă, obiectele de valoare culturală, alte obiecte materiale care prejudiciază considerabil securitatea economică națională, precum și ordinea publică a statului¹⁵.

Bibliografie:

1. Art.11 alin.(i) Cod vamal al Republicii Moldova adoptat la 20 iulie 2000 de către Parlamentul Republicii Moldova în baza Legii nr.1149-XIV, în vigoare de la 23.12.2000. Monitorul Oficial al Republicii Moldova nr.160-162/ din 23.12.2000.
2. Art.11 alin.(c) Cod vamal al Republicii Moldova adoptat în baza Legii nr.1149-XIV din 2000, în vigoare de la 23.12.2000.
3. Art.11 alin.(h) Cod vamal al Republicii Moldova adoptat în baza Legii nr.1149-XIV din 2000, în vigoare de la 23.12.2000.
4. Art.278 Cod penal al Republicii Moldova adoptat de către Parlamentul Republicii Moldova în baza Legii nr.985-XV din 18.04.2002, în vigoare din 12.06.2003. Monitorul Oficial al Republicii Moldova nr.128-129 din 13.09.2002.
5. Т.В. Учнаменко, О.И.Тиунов, *Международное право*, Москва, 2002, p. 185.
6. Art.21 Cod penal al Republicii Moldova, aplicat în baza Legii nr.985-XV din 18.04.2002, modificat în baza Legii nr.30/XVI din 23.02.2006.
7. К.А. Бекяшев, *Международное право*, Москва, 2003, p. 544-547.
8. Stelian Scăunaș, *Drept internațional public*, Ed. ALLBEC, 2002, p. 283-286.

9. Failul III/0/site management/ C. Mândrescu/
10. Art.224 Cod vamal al Republicii Moldova, în redacția Legii nr.1149-XIV din 20.07.00, în vigoare de la 23.12.2000.
11. Art.185-205 al Capitolului V Cod vamal al Republicii Moldova, aplicat în baza Legii nr.1149-XIV din 20.07.2000, în vigoare de la 23.12.2000.
12. Art.11 al Legii Republicii Moldova privind activitatea operativă de investigații nr.45 din 12.04.1994, cu modificările din 22.07.1998. Monitorul Oficial al Republicii Moldova nr.5/133 din 30.05.1994.
13. Art.225 Cod vamal al Republicii Moldova, aprobat în baza Legii nr.1149, modificat în baza Legii nr.3-XV din 05.02.2004.
14. Art.226 Cod vamal al Republicii Moldova, aplicat prin Legea Republicii Moldova, aplicat prin Legea Republicii Moldova nr.206-XV din 29.05.2003.
15. В.Н. Кудрявцева, *Международное уголовное право*, Москва, «НАУКА», 1999.